

04 AUG 2010

ՊՐՈԼԵՏԱՐՆԵՐ ԲՈԼՈՐ ՅԵՐԿՐԵՐԻ, ՄԻԱԾԵՐԻ

ԱԴՐԽԱՆ-Ի ԱՌՈՂՋԺՈՂԿՈՄԱՏ
ՏՐԱԽՈՄԱՅԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

Բժշ. Մ. Ն. ԲՈՒԳՈՒԼՈՎ.

ԻՆՁ Ե ՍՈՒՐ ՀԱՄԱՃԱՐԱԿԱՅԻՆ
ԱԶՔԱՅԱՎԸ ՅԵՎ ԻՆՉՊԵՍ
ՆԱԽԱԶԳՈՒՇԱՆԱԼ ՆՐԱՆԻՑ

Բ Ա Գ Ո Ւ—1938 Բ.

7626

11.03.2013

5348
38

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Ամեն տարի գարնանը և աշնանը հա-
րավում, յեւ ժամաւանդ աշնակաւ տաք
արեւադարձային յերկրներում, ինչպիսիք
Սեբրեջանն է, յերեւան և գալիս աչքերի
մասսայական հիւանդություն՝ առատ թա-
րախով:

Աշխատանքի ամենալեւուսն ժամանակ-
ցանքի և բերքի համաքման շրջանում,
բամբակի, նույնպէս և հացահատիկների
ու ալգե-բանջարանոցային մշակութիւնների
հասունացման ժամանակ, — ալգ հիւանդու-
թյունն աշխատատեղերէն դրկում և աշ-
խատունակությունից: Ալգ հիւանդություն-
նը լայն կերպով տարածված է արեւադար-
ձային յերկրներում: Բացի Ալգրե-
ջանից, հենց տարբա միջե վնասէ և
ժամանակները, նա վարակում է Ուզ-
բեկստանը, Թուրքմենստանը, Հայաստանը
և հարավային այլ հանրապետութիւննե-
րը:

Համահարակալին կոնյուկտիվիտը (սուբ-
աչքացայ) առանձնապէս ծանր և լինում
տարախումայով վարակված շրջաններում և

կարող ե պատճառ հանդիսանալ տրախոմայով հիվանդացածներին կուրուքյան: Համաճարակային տուր աչքացալը պարնանք սովորաբար բռնկվում ե ապրիլ ամսից ե հանդարտանում ե հունիսի սկզբներին: Աչնան, առաջին մասնաշաղկան զեքսերը սկսվում են ոգոտոտի վերջերին ե շարունակվում են սեպտեմբեր — հոկտեմբեր ու վերջանում նոյեմբեր ամսին: Սովորաբար ամենամեծ զեքսերը լինում են հոկտեմբերին:

Սակայն զա որենք չե. ըստ յերևույթին, ողի տաքության, ջերմաստիճանի անկումը, ցրտերի վաղ տկամունքն ընդհատում են այդ վարակիչ հիվանդության տարածումը: Այսպես, որինասկ, Շամախու չրջանի բնանային մասում աչնանային համաճարակը տկամում ե հուլիսին ե վերջանում տեպտեմբերի վերջերին:

Ունի, արդյոք, վորեւ ազդեցություն ազգաբնակչության զբաղմունքը կոնյուկտիվի տարածման վրա:

Յեթե մենք ամեն տարի ստուգենք Առողջ-
 Ժողովատի տեղեկություններն աչքի հիվանդությունների մասին, կտեսնենք, վոր այդ հիվանդությունը բռնում ե մեր քաղոր

չրջանները, անկախ աղաարնակության զբաղմունքից, ուրիշ կերպ ասած, ե՛րբմբակային ու անասնաբուժական, ե՛րբմբակային ու աղաարնակության չրջանները համասար կերպով վարակվում են կոնյուկտիվիտով (սուր աչքացալով): Որինակի համար վերցնենք Ուրդուբադ քաղաքը (Նախիջևանի ԱՅՄՀ): Այնտեղ, սուր աչքա-
 ցալին անցնում ե նույնքան ծանր, վորքան ե Սալյանում, մինչդեռ առաջինում ազգաբնակչությունը գլխավորապես զբաղվում ե աղերսուծությամբ, իսկ յերկրորդում բամբակաբուծությամբ:

Ի՞նչն ե ՍՈՒՐ ՀԱՄԱՃԱՐԱԿԱՅԻՆ ԿՈՆՅՈՒԿՏԻՎԻՏԻ ՊԱՏՃԱՌԸ

Սուր համաճարակային աչքացալի, ինչպես ե վարակիչ հիվանդությունների պատճառը հանդիսանում են բակտերիաները, մանր կենդանի կյանքներ, տեսանելի միայն միկրոսկոպի տակ, լատա մեծացրված: Այդ բակտերիաներն ապրում են այն փոքրիկ տարածության մեջ, վորը գոյանում ե կոպերով, կոպեր, փորներ ծածկում են աչքի խեճորը: Կոպերի ներքին

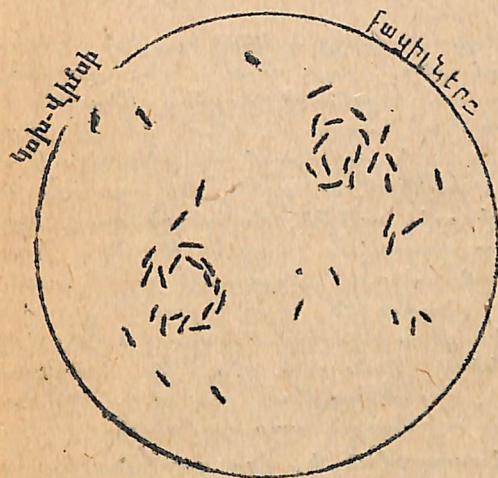
ժառը ծածկված է նուրբ, թափանցիկ մա-
քառաթյին թաղանթով, սիրի միջոցով պարզ
տեսանելի լին նրա սիրտի մեջն ուղարկող
անոթները: Վորարեպի համազվենք դա-
նում, հարկավոր է ձգել ներքին կուպը դե-
պիցած, կամ թե հետ շրջել վերին կուպը:
Սովորաբար առողջ մարդկանց մոտ այդ
տարածությունը թացանում և արատա-
քով, վորը մշակվում է հատուկ գեղձե-
րում, վորոնք գետեղված են վերին կու-
պում: Դրանց գլխավոր խնդիրն է, ինչպես
վերե առաջինք, աչքի խնձորը, թացաց-
ները մանավանդ նրա թափանցիկ թաղան-
թը, յեղջրաթաղանթը, սիրի միջով մենք
տեսնում ենք:

Առողջ մարդկանց մոտ ավելացած ար-
ցունքը հոսում է աչքի ներքին անկյունում
գտնվող արցունքի խողովակով դեպի քթի
խոռոչը:

Յեթե դուք նայեք մարդուն, կտեսնեք,
վոր նա չարժում է կուպերը, առանց ինքն
այդ նկատելու: Այդ անում է նրա համար,
վորպեսզի թացացնի աչքի խնձորը, վորը
ունի փայլուն և թաց տեսք:

Սուր համաճարակային աչքացավով հի-
վանդի մոտ սովորաբար աչքի ներքին ան-
կյունեց հոսում է սառած թարախ: Յեթե

վերջները այդ թարախը լիվ քանեք փոքր
պակու վրա յեվ հետո ներկենք դրա
համար պատրաստված հատուկ ներկով ու
նայենք միկրոսկոպի տակ, ուրիշ կերպ
սառած, տեսողության դաշտը մեծացնենք
հաշար անգամ, մենք կտեսնենք փոքրիկ
կարմիր ձողիկներ, փոված ամբողջ տեսա-
դաշտում, ինչպես պատկերացված է այս
նկարում:

Այդ բացիլները գտել են Կոխ և Վիքս
գլխաւորները, վորոնց անունով և կոչ-
վում են Կոխ - Վիքսի բացիլներ:

Ինչպես են բաղմանում այդ բացիլները
և ինչ և նարստում նրանց կյանքին:

Դիտւած է, վոր Կոխ - Վիքսի բացիլ-
ները չեն գլխանում ցրտին, այդ պատճա-
ռով ևլ այդ բացիլները չեն տարածվում
մեր Միութեան հյուսիսային նահանգնե-
րում:

Սակայն սխալ և նկատել, վոր լինում
են դեպքեր, յերբ սուր կոնյուկտիւիտը
ձգձգվում է ամբողջ տարին: Յերբեմն ևլ
բացիլները կարող են ձմեռն անդամ լինել
աչքերում և բորբոքում հասաջացնել: Այդ-
պիսի բացիլները կարծես թէ սպաւում են
մի փոքրիկ աւիթի, վորպեսզի ցույց տան
իրենց վնասակար ազդեցութիւնը: Սուր
համաճարակային աչքացաւի ալ տաւ-
ձին դեպքեր են, յերբ բացիլներն ըստ
յերեւույթին գտնվում են առողջ աչքերի մի
վորեից չըջանում և ոջախ են հանդիսա-
նում, վորտեղից հետո տարածում են վա-
րակն աշնանային տաք ժամանակը:

Հաստատված է, վոր գարնանային աչ-
քացաւի սուր համաճարակը թեթեւ և

անցնում, քան թէ աշնանայինը: Նկատված է
նույնպես, վոր նա շատ ավելի ծանր և
ընթանում, մանավանդ տրախումայով հի-
վանդների մոտ:

Յեւ աղբարեւ, մենք այժմ հաստատ գի-
տենք, վոր սուր համաճարակային աչքա-
ցաւի պատճառը փոքրիկ բակտերիաներն
են, կենդանի ելակներ, վորոնք ապրում
են աչքերի կոպերի տակ և առաջացնում
հիվանդութիւնը:

Ի՞նչով են նրանք սնվում:

Այն տարածութիւնը, վորը կազմվում
է յերկու կոպերով, իր մեջ պարունակում
է, ինչպես վերև ասացինք, արցունքի գեղ-
ձեր, վորոնք արցունք մն արտադրում:
Յեթե չըջենք կոպերը, նրա մակարդակի
վրա կտեսնենք արյան յերակներ: Ինքն
իրեն պատասխանը ստացվում է՝ սնվելու
համար այստեղ կա արյուն և արցունք,
վորոնց հալվին և ապրում են բակտերիա-
ները: Նկատված է, վոր կոպի վրա առա-
ջացած ամենատնչան վերքը, մաղստային
թաղանթի թերվածքը, վորով ծածկված է
կոպի ներքի յերեսը, նպաստում է վարա-
կի բուն դնելուն: Ինչպես ասացուցել,

վոր Կոխ — Վիքսի բակտերիաները սիրում են արյուն և ուրիշ սպիտակուցային հյուսվածքներ:

Այդ ապացուցելը շատ հեշտ է: Նախ հարկավոր է միկրոսկոպով գտնել թարախի մեջ Կոխ-Վիքսի բացիլը: Հետո յերբ հաստատ յերեման է հանված նրանց ներկայութունը, այն ժամանակ նրանց աճեցնում են, այսինքն նրանց դնում են ախպիտի պաշմաններում, վոր կարելի չե վիճում հասարակ աչքերով տեսնել նրանց կյանքը յնսլ աճը: Վերցնում են սպասկե խողովակ, վոր կոչվում է փորձնապակի —, արյունն սննդատու միջավայրով, և սինդ ծածկում են բամբակով, վորից հետո յենթարկում են հակառակման, այն հատուկ գործիքի միջոցով, վոր կոչվում է ամպուտիլով, այն նպատակով, վոր այնտեղ ընկած սրտահակառակ բացիլները իջնաջգվեն: Դրանից հետո, յերբ արդեն պատրաստ է սնդի միջավայրը, վերցնում են հիվանդի թարախից և քսում հաղիվ ճկատելի չափով սնդանյութին: Այժմ արդեն բակտերիաների աճեցման փորձը պատրաստ է:

Բայց պետք է հոգ տանել տեղծելու այսպիսի ջերմաստիճան, վորտեղ բակ-

տերիաները կարողանան աճել ախպիտ, քնչպես մարդու որդանիղմի մեջ:

Դրան հասնում են շատ հատարակ ձևով: Գիտությունն արդեն վաղուց է հնարել այնպիսի մի արկղ, վորն ամուր կողպված և ամեն կողմերից, և վորի մեջ կարելի չե առաջացնել ախպիտի ջերմաստիճան, հավասար 37 աստիճանի, այսինքն մարդկային մարմնի ջերմաստիճանին հավասար:

Այդ ջերմաստիճանը պահպանվում է բոլոր ժամանակ, կամ հատուկ պատրաստված ըամպայով, կամ ել ելեկտրականությամբ միջոցով: Գտնել և չորս ժամ անցնելուց հետո, փորձնապակին զգուշությամբ հանում են, վորի մեջ ստանա՝ արյան մակարդակի վրա արդեն յերեմվում են աճած բակտերիաները: Նրանք ծածկում են մակարդակն ինչպես ցողի կաթիլներ: Հենց դրանք են աճած միլիոնավոր բակտերիաները: Այժմ արդեն կտեսնենք միկրոսկոպի տակ վոչ թե առանձին-առանձին բակտերիաներ, ինչպես այդ տեսանք մարդու աչքից վերցրված թարախից պատրաստված տեսադաշտի վրա, այլ միլիարդ

բաղադրիչներ, այն, ինչ կոչվում է բաղադրիչները կուլտուրա:

ԻՆՉՊԵՍ Ե ԲԱՎՏԵՐԻԱՆ ԸՆԿՈՒՄ ՄԱՐԴՈՒ ԱԶԲԸ

Ապացուցված է, միւր Կոն - Վիքսի բաղադրիչներն ապրում են միջ թե արեւի լույսում, այլ թարախի մեջ, մինչև նրա չորանալը:

Ստեմբլ, վատ ուղափոխված չենքերում բաղադրիչներն ալիւլի յերկար են պահում իրենց կենսունակութունը: Սակայն նշանաց, նույնպես յեւթ ուրիշ վարակիչների, գլխավոր տարածման պատճառը ճանճերն են, մորոնք հաճախ նստում են յերեխաների թարախոտ աչքերին և իրենց թեփերի, մոտների ու կնճիթի միջոցով թարախի վազակը տեղափոխում են առողջներին: Սոփորաբար ընտանիքներում հիվանդանում են ամենից առաջ յերեխաները, մորոնք իրենց հեթիին վարակում են իրենցից ափեւի մոտիկ գտնուողներին - մորը:

Մայրը, խնամելով իր յերեխաներին, յերբեմն չի հետևում իրեն, չի լիանում ձեռքերը, սրանից հետո սրտորում և աչքերը և աղալիսով հեղտությամբ վարա-

կում ամբողջ ընտանիքին, վարակվելով ինքն ամենից առաջ:

Հիվանդի և առողջի միասին, մի անկողնում քնելը նույնպես առիթ և հանդիսանում սուր վարակիչ աչքացալի տարածման: Սոփորաբար, այդ հիվանդության ժամանակ, աչքերից թարախ ևն հոսում, մորը ընկնում է բարձի ու վերակի վրա յեւ վարակման աղբյուր և հանդիսանում ընտանիքի առողջ անդամների համար:

Ընդհանուր յերեսարկիչը, թաշկինակը, կեղտը, — բոլոր պատիւ ևն, միւր նպաստում են վարակի տարածմանը: Այժմ գիտենք, թե ինչ և աստիճանում սուր վարակիչ աչքացալը, ինչպես է նա տարածվում, ինչպես և վարակում և ինչ միտք և հասցեում աշխատավորությանը: Սնցրենից հիվանդության նկարագրությանը:

ԻՆՉՊԵՍ Ե ԸՆԹԱՆՈՒՄ ԻՆԲԸ

ՀԻՎԱՆԴՈՒԹՅՈՒՆԸ

Բաղադրիչներն աչքը ընկնելուց հետո, հիվանդությանը սոփորաբար տեղում է հետեւիցալ որը: Յերբեմն հիվանդությունը վարակ է տեղեւ մի քանի ժամից հետո:

Ակրբուհ հիվանդին թափում է, թե աչքը ուրիշ-տառալու բանն է ընկելը, թե թեպէ՛ս այրոց: Աչքը ծանկթկալում է, մանաւանդ դժվարաւորում է աչքի շրջելը, մի բան, վրդ ստուղ մարդկանց մոտ չի պատահում: Հետո դժվարանում է արեւի լուսարեւ նայելը: Աչքերն արցունքոտում են:

Արթնանալով հետեւյալ ուրը, հիվանդն ինքն արդեն սկսում է զգալ, վոր հիվանդութիւնը հասել է իր դաղաթնակետին. նա չի կարողանում աչքերը բանալ: Գիշերը համարյա թարախը հոսելով աչքերից, չորացել է թերթերունքների վրա և նա ատիպիած է կոպերը բանալ ձեռքերով: Աչքին Կաշիւր ցալ է առաջացնում, կոպերին ձեռք տալիս թփում է, թե նրանք տաք են:

Հայելու մեջ տեսնելով իրեն, հիվանդը վախենում է, աչքերը ստանում են օտարապիւի տեսք: Թերթերունքների վրա և աչքի խոռոչում, մանաւանդ ներսի անկյունում, լինում են թարախի կտորներ, առատ արտասուք է հոսում և ամբողջ աչքը բռնաւոր է արցունքով: Լուսին նայելը ցալ է պատճառում, մանաւանդ արեւի լուսին:

Ինչո՞վ բացատրել այդան աղպիսի խոտումը:

Այդ հատկանալի կրառնա, յեթե մենք ձեզ հետ միասին հիշենք, վրդ Կոն-Վիքսի բացիւնները սնվում են արցունքով և բազմամարով, առաջացնում են այդան ուժեղ հոսանք դեպի աչքերը:

Հետո, հետեւյալ ուրը, կոպերի ուռուցքն ավելի յե շատանում, հիվանդն այլևս չի կարողանում բանալ աչքերը, աչքի խնձորների շարժումը դառնում է ցալոտ:

Կոպերի ուռուցքն այնքան է շատանում, վրդ նրանց շրջելը դառնում է անհնարին: Հիվանդութեան այդպիսի օուր ընթացքը կարող ևս տևել 2-4 շաբաթ, յեթե հիվանդը չի բժշկվում:

Հետո սուր նշանները տկալում են թուլանալ, թարախը քչանում է, ուռուցքը հետզհետե պակասում, ասկայն դեռ յերկար ժամանակ նրանք մնում են, թեկուզ ոմնչան չափով, սովորաբար, առանկոտվոր արժեքսխառն թարախ և հոսում:

Այդ արդեն հանդիսանում է վորպես սուր համաճարակային կոնյուկտիվիտի հետեւանքների մնացորդներ:

Ամենուրեք թարախի հոտումը շատ ան-
հանդատութիւն է պատճառում մարդուն,
շատ հաճախ նրա մեջ վարելի չե գտնել
միւսի բարեկրիաները, ճիշտ է, քիչ կեն-
սունակ, բայց յեթե նրանք ընկնեն առողջ
մարդու աչքը, իսկույն սուր կոնյուկտի-
վիտ կատաղացնեն:

Բացի ուրիշի համար մտանգամոր լինե-
լուց, թարախի հոտերը կարող և իրեն-
հիմանդի համար շատ անհաճոյութիւններ
առաջացնել: Պատահում է, վոր հոտանքը
բռնում է աչքի առաջը և տեսողութիւնը
խանգարում: Դա նշանակութիւն ունի
առանձնապէս այն մարդկանց համար, վո-
րոնք ունեն այնպիսի արհեստ, ուր պա-
հանջվում է անընդհատ և ուշադիր նայել
կատարած գործին (շարքիները, փակա-
նագործները, տոկարները, շփերները):
Հաճախ այդ հոտի վրա տեղի չեն ունենում
գոթախաղ գեպքեր: Պետք է նկատել, վոր
յեթե հիմանդութիւնը վարակում է մի-
շնիւ այդ առողջ աչքերը, այն ժամանակ
սովորաբար իրենից հետո հետեւանքներ չի
թողնում:

Սակայն մեզ մոտ՝ Աղբերջանի շատ
շրջաններում, մանապէս Բուռի հոտ-

տում, դեռ չեմք մինչև այսօր կան տրա-
խոմայով հիմանդներ:

Տրախոման — իրոնիկական հիմանդու-
թիւն է, վոր տարիներ է քաշում և յեր-
բեմն ել մինչև կյանքի վերջը: Վոչ սա-
կամ գեպքերում, կանոնաւոր բժշկու-
թյան բացակայութեան պատճառով, հա-
ցրեում է աչքերի լրիւ կուրութեան: Այդ-
պիսի աչքի համար սուր վարակիչ կոնյուկ-
տիվիտն ալ մեղքը և ընթանում. այստեղ
նա յերբեմն առաջացնում է բարդութիւն
յեղջրաթաղանթի վրա, վորի միջոցով անց-
նում է լույսը և վորի շտրհիւ մենք տե-
սում ենք:

Տրախոմայով վարակված աչքի յեղջրա-
թաղանթը փոխված է լինում. նա մթա-
գնված է լինում պրաի կողմից աճող յերակ-
ների հետեանքով, վորի վրա յերեան նե
գաղիս վերքեր-բշտիկներ: Իսկ մենք գի-
տենք սովորական կյանքից, վոր մարմնի
փոքե տեղում յեղած վերքը շուտով բու-
ժում է, յեթե մաքուր է պահվում, իսկ
յեթե անմաքուր է պահվում, նա բուժվում
է շատ ուշ, թողնելով յերբեմն իրենից հե-
տո ալի, ամբողջ կյանքի ընթացքում:

Կոխ-Վիքի բարեկրիաները ընկնելով

աչքը, բացի այն հիվանդագիրն յերևուցի-
ներից, վոր մենք նկարագրեցինք, ընկնե-
լով այդպիսի վերքի վրա, եւ ամենի յեն
խորացնում վերքը։ դրանց հետ միանում
են և ուրիշ բախտերիաներ, վորոնք ամբո-
բաբար ապրում են աչքում և նրանք միա-
մին առաջացնում են ընդհանուր թարա-
խտտ պրոցես, վորն աչքի յեղջրաղանթի
հասցնում և լրիւ թարախտային քայքայ-
ման։ Այդ ժամանակ հիվանդը խիստ ցա-
վեր և ունենում, վորը մարդուն հասց-
նում և ամենածանր դրության։ Հիվանդը
չի քնում գիշերներով, հառաչում և, թե-
թեպակի աչքին կպելն ուժեղ ցավեր և ա-
ռաջացնում։

Այդպիսի վերքերը բուժվում են սպիտի,
խիչ սպին դա այն և, վոր մենք անվանում
ենք հառ ընկնել (սպիտակել)։

Յեղջրաղանթը, վոր մինչև այդ յե-
ղել և թափանցիկ, սպիանալու պատճառով
կորցնում և իր թափանցիկութունը, սպի-
տակում և, լույսի ճառագայթներն եւ չեն
անցնում նրա միջով սեպի աչքը, և մարդ
կուրանում և։ Տրախոմալով վարակված
ըջջաններում, մեզ մոտ, հարավում, կու-

րության պատճառը սուր վարակելի կոն-
յուկալիլիաի հետևանք և։

Հարկավոր և մի քանի խոռք ասել
կարմիր գույնի առթիւ, վոր ընդունված
և դորձածել Մուլանում։ Հաճախ կարելի
է հանդիպել հիվանդ յերևալի, անգամ
մեծերի, վորոնց աչքերը հիվանդանալուց
ստանն աչքի մեջ կաթեցնում են կարմիր
գույն։ Դա սովորաբար վոչ թե միայն ո-
գուտ չի բերում, այլև շատ վնասում և
աչքերին։ Կարմիր գույնը կեղտոտացնում
և աչքերը և դրանով տեսողւմ լավագույն
պայմանները՝ բախտերիաների բազմանալու
համար։

Հարկավոր և հաստատ կերպով հիշել,
վոր յեթե աչքը ցավում և, իսկույն պետք
և դիմել բժշկին, իսկ յեթե բժշկ չկա
դյուրում, այն ժամանակ արախումային
քրոջը։ Միայն այդ ժամանակ դու կարող
ես պահպանել թո աչքը կուրությունից։
այս պետք և հիշեն մանավանդ տրախոմա-
լով հիվանդները։

ԻՆՉՊԵՍ ԽՈՒՍԱՓԵԼ ՍՈՒՐ ՀԱՄԱՃԱՐՍ-
ԿԱՅԻՆ ԿՈՆՅՈՒԿՏԻՎԻՏԻՑ

Ամեն տարի Արքեպիսկոպոս յերևացող
սուր համաճարակային աչքացավը յեւ նրա

առաջացրած վնասներն Առողջօգնականության ռազարութիւնն է հրաժիրել ղեպի իրեն: Սկսեցին ուսումնաւորել նրա դեմ պայքարելու միջոցները, վարակիման ուղիները յեզ նրա հետեւեանքները:

Ինչպես արդեն ասել ենք, կան մարդիկ, միտոնց աչքերում բակտերիաներ կան, միտոնք մոչ մի հիւանդագին յերևութ չեն առաջացնում, միևնեւ նրանց բազմանալու համար բարենպաստ պայմաններ ստեղծվե-

լը: Բարենպաստ պայմանները ստեղծվում են, վորի մասին նույնպես խոսվել է, վորոչ քերմաստիճանի պայմաններում, այսինքն կախված են տարվա յեղանակից: Նշանադրւմ է ժամանակին պիտի ստեղծել նրանց պարզազման համար բարենպաստ պայմաններ: Իհարկե, դրանից հետո յել կարող են պատահել սուր համաճարակային վոնյուկտիվիտի առանձին դեպքեր, սակայն մասսայական հիւանդացում չի կարող պատահել:

Բայց ինչպես ստեղծել այդպիսի պայմաններ:

Ինչպես հայտնի յե, բակտերիաները կարելի յե վոչնչացնել մինչև 100 աստիճան տաքության մեջ, իհարկե այդ միջոցը չի

կարելի գործադրել մարդու վերաբերմամբ: Գոյութիւն ունեն մի ամբողջ շարք հականեխման միջոցներ՝ սուլեմա, կարբոլյան թթվու, սակայն այդ միջոցները յեմա անգործնական են, վորովհետեւ դրանց թուղյութեամբ յեմա կարող է մնասել աչքերին:

Բայի թված միջոցներից, կան նույնպես յեմա դեղորայք, վորոնք չեն աղղում աչքի խնձորի վրա, բայց սպանում են բակտերիաներին, կամ ել նրանց ներգործության չնորհիւ բակտերիաները կորցնում են իրենց բազմանալու ընդունակութիւնը:

Այդպիսի միջոցների շարքին է պատկանում խլոր-ցինկի $\frac{1}{4}$ տոկոս լուծվածքը:

Առողջօգնականության հանձնարարութիւնը Բելառուսարում 1936 թ. յես անց եմ կացրել 10-որդա նախադպուշական միջոցառում, ուրիշ կերպ ասած, առանց բացառության ամբողջ աղգարնակութեան աչքերում խլորցինկի դեղ կաթեցնելով:

Հետեւեանք՝ իմ դիտողութեան համաձայն, կոնյուկտիվիտի համաճարակ չի նկատվել:

Առողջօգնականութեան այդ միջոցն ապագայում լայն կերպով պիտի գործադրի համաճարակային կոնյուկտիվիտի դեմ պայքարելու համար:

ԻՆՉՊԵՍ ԿԱՏԱՐԵԼ ԴԵՂ ԿԱԽԵՑՆԵԼԸ

Ամեն մի կոլխոզային քույր, ամեն մի բժշկական կեստ, տրախտմայի կեստ և բժըշկական ուրիշ հիմնարկություններ ունենալով զեղը. նրանք ել 10 որվա ընթացքում, որակյան յերկու անգամ, ամեն որ զեղ են կաթեցնում:

Կոլխոզնիկները հարմարության համար կոլխոզային քույրն այդ աշխատանքը պետի տանի կոլխոզի իջեւանում:

Առանձնապես ուշադրություն պիտի դարձնել փոքրիկ յերեխաների վրա, հատկապես մանկամսուրներում և մանկապարտեզներում:

Պետք է հիշել, վոր առաջ վարակվում են յերեխաները, իսկ նրանցից վարակումն անցնում է մեծերին:

Մանկամսուրներում պարտադիր կերպով անց է կացվում նախադպրապետում սուր վարակիչ համաճարակային աչքացալի դեմ:

ՎՈՐՊԵՍՁԻ ՊԱՇՏՊԱՆՆԵԼ ԻՐԵՆ ՍՈՒՐ ՎԱՐԱԿԻՉ ՀԱՄԱՃԱՐԱԿԱՅԻՆ ԿՈՆՅՈՒԿՏԻՎՍԻՑ, ԱՆՀՐԱԾԵՏՏ Ե.

1) Սուր վարակիչ կոնյուկտիվիտից վարակվելու առաջին դեպքը յերեխան հանելուց

անմիջապես, մանուկանդ յեթե դու հիվանդ ես տրախտմայով, 10 որ շարունակ կաթելուներ կաթեցնել աչքերում՝ գթության քրոջ հսկողության տակ:

2) Գործից հետո ձեռքերը լվանալ սապոնով: Գործի ժամանակ կեղտոտ ձեռքերով չտորել և չկպչել աչքերին:

3) Լվացվել հոսող լվացարանից և մոլորե ընդհանուր թատից:

4) Քնել առանձին անկողնում, սրբվել առանձին յերեսաքրիչով, ունենալ առանձին թաշկինակ և առանձին բարձ:

5) Լալն կերպով ողտվել թարմ ողից: Հաճախ ողտվոխել սենյակը, քանի մոր վատ, ճնշված ողը, մոշին, ծխախոտի ծուխը դրվում են աչքերը և նարստում նրանց հիվանդանալուն:

ԻՆՉ ՊԵՏՔ Ե ԻՄԱՆԱ ՄԵԶՆԻՑ ԱՄԵՆ ՄԵԿԸ ՍՈՒՐ ՀԱՄԱՃԱՐԱԿԱՅԻՆ ԿՈՆՅՈՒՍԻՑԻՎԻՍԻՍ ՄԱՍԻՆ

1) Համաճարակային կոնյուկտիվիտի վարակիչ հիվանդություն է, մոր առաջանում է հաուուկ բացիլներով: Մեղ մոտ, Ագրբեջանում ամեն տարի նա յերեսան և զալիս գարնանը և աշնանը:

Թարգմ. բժշ. Ս. ՀՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ

Թարգմ. խմբագրեց՝

Հ. ՏԵՐ-ՍԱՐԳՍԵԱՆ

ՏԵԽ. խմբագիր՝ Բ. Ա. ՄԻՇՆԵ

Сдано в производство 9/III-38 г.

Подписано к печати 27/IV-38 г.

Колич. печат. знаков—30.856

Колич. печат. листов $1\frac{1}{2}$ листа

Главлит № 2783 Ст. 364 А—6.

Тип. „III Интернационал“ Баку, ул. Саратовца-
Ефимова, 29. Зак. № 1043. Тираж 1.000

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0271920

7626

047

Наркомздрав АзССР
ТРАХОМНЫЙ ЦЕНТР

Д-р М. Н. БУГУЛОВ

**Что такое острый эпидемический
кон'юнктивит и как от него уберечься**

Баку — 1938 год
